

YU INFO 2008

simpozijum o računarskim naukama i informacionim tehnologijama

ZBORNİK APSTRAKATA

Kopaonik, 9-12.03.2008. godine

YU INFO 2008

simpozijum o računarskim naukama i informacionim tehnologijama

ZBORNİK APSTRAKATA

PROGRAMSKE OBLASTI SIMPOZIJUMA

- ☼ E-SOCIETY
(E-LEARNING • E-GOVERNMENT • E-BUSINESS • E-HEALTH • INTERNET...)
- ☼ INFORMACIONI SISTEMI
- ☼ RAZVOJ SOFTVERA I ALATI
- ☼ VEŠTAČKA INTELIGENCIJA
(VEŠTAČKA INTELIGENCIJA • RAČUNARSKA SIMULACIJA •
EKSPERTNI SISTEMI • SISTEMI ZA PODRŠKU ODLUČIVANJU...)
- ☼ RAČUNARSKE MREŽE I TELEKOMUNIKACIJE
- ☼ PRIMENJENA INFORMATIKA
(PROIZVODNJA • MAŠINSTVO • ELEKTROTEHNIKA •
GRAĐEVINARSTVO • POLJOPRIVREDA...)
- ☼ ZAŠTITA PODATAKA I PRAVNI ASPEKTI

Kopaonik, 9-12.03.2008. godine

Izdavač:

DRUŠTVO ZA INFORMACIONE SISTEME I RAČUNARSKE MREŽE
11000 Beograd, Kneza Miloša 9

Za izdavača:

prof. dr Miodrag Ivković

Odgovorni urednik:

mr Dušan Korunović

Redakcija:

Programski odbor

Tehnička obrada:

Mile Ž. Ranđelović, dipl. ing.

Štampa: "SVEN", Niš

Tiraž: 500 primeraka

PROGRAMSKI ODBOR

- ☼ Prof. dr Božidar Radenković, FON Beograd
- ☼ Prof. dr Borko Furht, Florida Atlantic University
- ☼ Prof. dr Branimir Đorđević, ELF Niš
- ☼ Doc. dr Branko Milosavljević, FTN Novi Sad
- ☼ Prof. dr Bratislav Milovanović, ELF Niš
- ☼ Prof. dr Dragan Domazet, FIT Beograd
- ☼ Mr Dušan Korunović, Informaciono društvo
- ☼ Prof. dr Dušan Surla, PMF Novi Sad
- ☼ Prof. dr Đorđe Paunović, ETF Beograd
- ☼ Prof. dr Miodrag Ivković, Telekom Srbije
- ☼ Prof. dr Miroslav Trajanović, MF Niš
- ☼ Prof. dr Nataša Gospić, SF Beograd
- ☼ Mr Radovan Cvetković, Telekom Srbija
- ☼ Doc. dr Siniša Nešković, FON Beograd
- ☼ Prof. dr Slobodan Janković, TF Zrenjanin
- ☼ Prof. dr Slobodanka Đorđević-Kajan, ELF Niš
- ☼ Prof. dr Veljko Milutinović, ETF Beograd
- ☼ Prof. dr Zora Konjović, FTN Novi Sad
- ☼ Prof. dr Zoran Jovanović, ETF Beograd
- ☼ Doc. dr Zoran Stanković, ELF Niš
- ☼ Prof. dr Živko Tošić, ELF Niš

ORGANIZACIONI ODBOR

- ☼ Prof. dr Miodrag Ivković, predsednik
- ☼ Mr Dušan Korunović
- ☼ Prof. dr Bratislav Milovanović
- ☼ Prof. dr Veljko Milutinović
- ☼ Jelena Partelić

SADRŽAJ

E-SOCIETY

(E-LEARNING • E-GOVERNMENT • E-BUSINESS • E-HEALTH • INTERNET...)

JEDAN KONCEPCIJSKI PRISTUP PERSONALIZOVANOM E-UČENJU	17
Dragan Domazet	
NOVI SISTEM ZA ELEKTRONSKO UČENJE	17
Saša Ivanov, Branimir Đorđević, Dragiša Stanujkić	
INSTRUKCIJSKI DIZAJN U E-OBRAZOVANJU	17
Svetlana Anđelić	
ALIVE! - SISTEM ZA INTELIGENTNO PROSLEDIVANJE PITANJA -	18
Stanko Nikolić, Bojan Furlan, Pavle Josipović	
NEKI ASPEKTI PRI KREIRANJU I IMPLEMENTACIJI E-LEARNING SISTEMA	18
Suzana Krstić, Nikola Radosavljević, Dejan Krstić	
POREĐENJE TEHNOLOGIJA ZA IZRADU VIDEO TUTORIJALA KORIŠĆENIH U NASTAVI - ISKUSTVA AUTORA	18
Kristijan Kuk, Gabrijela Dimić, Mile Petrović, Dušan Jokanović	
WEB LABORATORIJA ZA RAČUNARSTVO I INFORMATIKU	19
Nenad Jovanović, Aleksandar Zakić, Zoran Jovanović	
AUTOMATIZOVANO GENERISANJE IZVEŠTAJA O JAVNOM GRADSKOM PREVOZU NA OSNOVU AVL PODATAKA	19
Dejan Rančić, Vladan Mihajlović, Bratislav Predić, Bratislav Blagojević, Vlada Antić	
ELAK – ELEKTRONSKI AKT OSNOVA ZA RAZVOJ MODERNE eGOVERNMENT PLATFORME	20
Nenad Marić, Marija Božanić	
RAZVOJ INFORMACIONIH SISTEMA U SRBIJI: NEKA RAZMATRANJA	20
Mila Mitić	
RACWeb – PROCENA RIZIKA U ZEMLJAMA ZAPADNOG BALKANA	21
Gordana Džamić, Draško Čolaković	
E-ZAPOŠLJAVANJE Ljudskih RESURSA U SRBIJI	21
Svetlana Mitrović	
"THYRO-NET SERBIA"- ELECTRONIC THYROID NETWORK TO IMPROVE PATIENT REFERRAL SYSTEM	21
Jane Paunkovic, Robert Doktor, Nebojsa Paunkovic, Robert Whitton, Victoria Garshnek, Nenad Crncevic	
UPOTREBA EJB3 TEHNOLOGIJE U RAZVOJU PEZD SISTEMA	22
Mateja Opačić, Srđan B. Stakić, Vesna Urošević, Dragan Ljubojević	
SEMANTIČKI KONFLIKTI IZMEDJU B2B PODATAKA	22
Ejub Kajan	
TRANSFER PODATAKA IZMEĐU UPRAVE ZA TREZOR I UPRAVE CARINA KORIŠĆENJEM SAVREMENIH TEHNOLOGIJA	22
Miodrag Milić	
DIZAJNIRANJE E-LEARNING RESURSA U OKRUŽENJU AUTORIZOVANOG SISTEMA ZA UČENJE NA DALJINU	23
Daniijela Milentijević, Miloš Milosavljević	
UČENJE NA DALJINU – DELJIVE APLIKACIJE KAŖ SINHRONE INTERAKCIJE	24
Miomir Todorović, Vojkan Vasković	

DISKUSIJA O OSNOVNOM KURSU PROGRAMIRANJA NA TEHNIČKIM I PRIRODNO-MATEMATIČKIM FAKULTETIMA.....	24
Milan Ponjavić, Radivoje Đurić, Nenad Smiljanic	
IKT ASPEKT UVOĐENJA ELEKTRONSKOG UČENJA U VISOKU POSLOVNU ŠKOLU STRUKOVNIH STUDIJA U NOVOM SADU.....	24
Zoran Marošan, Borislav Jošanov	
E-LEARNING TOOLS EMBEDDED IN THE UNIVERSITY INFORMATION SYSTEM.....	25
Goran Šimić, Aleksandar Jevremović	
NAPREDNI MODEL UČENJA PROGRAMIRANJA NA INTERNETU I U UČIONICI.....	25
Slobodanka Đenić, Radojka Krneta, Jelena Mitić	
INTERNET I OBRAZOVANJE.....	25
Vladimir Petošević	
SISTEMI ZA ORGANIZACIJU I UPRAVLJANJE NASTAVNIM PROCESOM U KONCEPTU ELEKTRONSKOG UČENJA.....	26
Dragana Glušac, Dijana Karuović	
PRVI WEB EKSPERIMENT KAO ZAČETAK RADA WEB - BAZIRANE LABORATORIJE NA TEHNIČKOM FAKULTETU U ČAČKU.....	26
Šrečko Gavrilović, Miroslav Bjekić, Nebojša Mitrović, Vlade Urošević	
WEB SERVIS E-TABLA.....	27
Zlatko Čović, Lehel Njerš	
AUTOMATIZACIJA INFORMACIONO-BANKARSKOG SISTEMA KAO OSNOVA RAZVOJA ELEKTRONSKOG PLAĆANJA.....	27
Momirović Dragan	
MEĐU-RESORNI PROJEKTI U JAVNOM SEKTORU – DUG PUT DO INTEROPERABILNOSTI.....	28
Branislav Dobrosavljević	
PRIMENA MULTIMEDIJE U SAVREMENOM OBRAZOVANJU.....	28
Saša Ivanov, Dragiša Stanujkić, Branimir Đorđević	
INTERAKTIVNA APLIKACIJA ZA VODIČE DOBRE KLINIČKE PRAKSE U KARDIOLOGIJI.....	28
Pavle Kostić, Boris Manojlović, Siniša Pavlović, Jelena Marić, Suzana Blesić, Sladan Milanović	
MERENJE INFORMACIONOG DRUŠTVA.....	29
Ninoslava Savić, Aleksandar Marković	
QEDOC U EOBRAZOVANJU.....	29
Dragana Arsić, Zoran Blagojević	
MODEL CRM-A KAO DEO ELEKTRONSKOG POSLOVANJA U INFORMATIČKOM SEKTORU.....	30
Rade Dragović, Miodrag Ivković	
KAKO SE RAZVIJA INFORMACIONO DRUŠTVO U CRNOJ GORI BAZIRANO NA REZULTATIMA ICT SURVEY '07.....	30
Milica Daković	
IMPLEMENTACIJA E-ARHIV SISTEMA PRIMENOM WCF TEHNOLOGIJE.....	30
Mirjana Bojanić, Saša D. Lazarević, Nedeljko Živković, Ivan Janičijević	
PROJEKTOVANJE APLIKACIJE ELEKTRONSKOG BANKARSTVA.....	31
Branko Živanović, Velimir Šoškić	
TEHNOLOGIJE BIOMETRIJSKIH PLAĆANJA.....	31
Vojkan Vasković, Miomir Todorović	
ELEKTRONSKI GLASAČ – RFID LISTIĆ.....	32
Marinko N. Uzelac	
RAZVOJ COMMUNITY PORTALA "MyEXIT".....	32
Vladan Joler, Vladimir Horvat, Ivan Matavulj, Nikola Kotur, Svetozar Milićević	

24	RAZVOJ e-LABORATORIJE ZA MIKROKONTROLERE.....	33
	István Matijevics	

24	ANALIZA INFRASTRUKTURE ZA RAZVOJ ELEKTRONSKE TRGOVINE U SRBIJI	33
	Borislav Jošanov, Zoran Marošan	

INFORMACIONI SISTEMI

25	INTEGRACIJA INFORMACIJA KAO PODRŠKA ZA EFIKASNO UPRAVLJANJE	
25	ELEKTRODISTRIBUTIVNOM MREŽOM.....	37
	Aleksandar Stanimirović, Leonid Stoimenov, Dragan Stojanović, Slobodanka Đorđević-Kajan	

25	INTEGRISANI BOLNIČKO-POSLOVNI INFORMACIONI SISTEM	
25	INSTITUTA ZA ONKOLOGIJU VOJVODINE.....	37
	Dubravka Striber-Devaja, Svetozar Zdravković, Aleš Mali	

26	MODELIRANJE PODATAKA ZA POTREBE PROJEKTOVANJA SKLADIŠTA PODATAKA.....	38
	Dragana Čamilović	

26	GinISED WEB: WebGIS APLIKACIJA ZA PRIKAZ I PRETRAŽIVANJE GEOPODATKA	
26	O ELEKTRODISTRIBUTIVNOJ MREŽI	38
	Miloš Bogdanović, Dragan Stojanović, Leonid Stoimenov, Nikola Davidović, Igor Antolović, Aleksandar Stanimirović	

27	NEKI ASPEKTI PRIMENE SOFTVERSKOG PAKETA SERVICEDESK PLUS	
27	U RADIO-TELEVIZIJI VOJVODINE.....	38
	Jugoslav Mikarić, Jana Milin, Nikola Tubić, Đorđe Damjanović	

27	GIS PLATFORMA ZA VIZUELIZACIJU I ANALIZU PODATAKA SA SENZORA.....	39
	Nataša Marković, Leonid Stoimenov	

28	WEB BAZIRANI SISTEM ZA VIZUALIZACIJU GEOPROSTORNIH PODATAKA.....	39
	Dubravka Bošković, Miro Govedarica	

28	JEDAN PRISTUP ZA INTEGRACIJU GEOPROSTORNIH PODATAKA KORIŠĆENJEM RDF-A.....	39
	Aleksandar Milosavljević, Leonid Stoimenov, Slobodanka Đorđević-Kajan	

28	INFORMACIONA PODRŠKA PODSISTEMU INTERNE PROVERE QMS.....	40
	Nataša Gojčić, Alempije Veljović, Marija Nikolić	

29	PRILOG REŠAVANJU MIGRACIJA PODATAKA IZ "LEGACY" OKRUŽENJA.....	40
	Aleksandar Mitraković, Željko Simonić, Vidan Marković	

29	APPLICATION OF STANDARD ERP SOLUTION IN A PRODUCTIVE COMPANY	41
	Ljerka Lučić, Tomislav Cikač, Dejan Glumac	

30	INFORMACIONI SISTEM U FUNKCIJI KVALITETNOG RAČUNOVODSTVENOG IZVEŠTAVANJA	42
	Slađana J. Perović	

30	INFORMACIONI SISTEM ZA UPRAVLJANJE TEHNOLOGIJOM	42
	Zoran Marjanović, Radomir Brzaković, Vladan Joksimović	

30	INFORMACIONI SISTEM AMBULANTE VOJNE AKADEMIJE VOJSKE SRBIJE	43
	Radivoje Laković, Aleksandar Dimić, Zoran Denda	

31	INFORMACIONI SISTEM CENTRA ZA FIZIČKU KULTURU VOJNE AKADEMIJE VOJSKE SRBIJE.....	43
	Aleksandar Jovanović	

31	INFORMACIONI SISTEM SLUŽBE DEŽURSTVA NA VOJNOJ AKADEMIJI.....	43
	Blagota Vuković, Nenad Pavić, Komlen Lalović	

32	INFORMACIONI SISTEMI ZA EVIDENCIJU POZNAVANJA STRANIH JEZIKA U VOJSCI SRBIJE	43
	Aleksandar Dimić, Radivoje Laković, Komlen Lalović	

32	INFORMACIONI SISTEM APOTEKE U ETHERNET OKRUŽENJU	44
	Vladimir Jakovljević	

INFORMACIONI SISTEM ZEMLJORADNIČKE ZADRUGE	44
Dušanka Lečić, Ivana Berković	
POSLOVNA INTELIGENCIJA NA PRIMERU ANALIZE USPEHA STUDENATA	44
Nenad Dimitrijević, Alempije Veljović, Nebojša Petrović, Ljiljana Stanojević	
INFORMACIONI SISTEM CENTRALNE KADROVSKE EVIDENCIJE	45
Dragan M. Stojanović	
INFORMACIONI SISTEM ZA VOĐENJE EVIDENCIJE BROJNOG STANJA STUDENTSKE ČETE VOJNE AKADEMIJE	45
Nenad Pavić, Radivoje Laković, Marko Anđelković	
BAZA KORISNIČKIH PODATAKA TEHNOLOŠKOG INFORMACIONOG SISTEMA U JP "SRBIJAGAS" NOVI SAD	45
Zvonimir Kaprocki, Branislav Atlagić, Srđan Tikvić, Miroslav Vajagić, Velibor Pjevalica, Snežana Crnogorac-Jovanović, Ranka Stijepčević, Jadranka Vukadin-Kaprocki	
UPRAVLJANJE DOKUMENTACIJOM I MENADŽMENT INFORMACIONI SISTEMI	46
Miroslav Radojičić, Zoran Nešić, Alempije Veljović	
GEOGRAFSKI INFORMACIONI SISTEM (GIS) – ULOGA I ZNAČAJ IMPLEMENTACIJE U NACIONALNOM PARKU ĐERDAP	46
Dejan Pavlović	
GIS KAO ORUĐE ZA PRAĆENJE STANJA ŠUMA U SRBIJI U OKVIRU MEĐUNARODNOG PROGRAMA ICP ZA ŠUME	46
Radovan Nevenić, Svetlana Bilibajkić, Tomislav Stefanović, Zoran Poduška	
PRIMENA APLIKACIJE GinisED ZA EVIDENCIJU ELEKTRODISTRIBUTIVNE MREŽE	47
Katarina Milosavljević, Aleksandar Krstić	

RAZVOJ SOFTVERA I ALATI

KONSTRUKTIVNO TESTIRANJE MANJIH PROGRAMA METODOM SIMBOLIČKOG IZVRŠAVANJA PROGRAMA	51
Branko Markoski, J.P. Šetrajčić, Jasna Mihailović, D.Lj. Mirjanić	
KOMPARACIJA LINUX VERZIJA KERNELA 2.4 I 2.6	51
Valentina Timčenko, Đorđević Borislav	
ALATI I METODE SOFTVERSKOG INŽENJERINGA PO SWEBOK PROJEKTU	52
Ilija Antović, Dušan Savić, Vojislav Stanojević, Miloš Milić, Siniša Vlajić	
GENERATOR EKRANSKIH FORMI ZA JBoss SEAM BAZIRANE APLIKACIJE	52
Đorđe Obradović, Milan Vidaković, Zora Konjović, Dušan Okanović	
SINGLE SIGN-ON MODEL ZA WEB APLIKACIJE	53
Goran Sladić, Miroslav Zarić, Zora Konjović, Branko Milosavljević	
UPRAVLJANJE SOFTVERSKIM PROJEKTOM BISIS KORIŠĆENJEM TRAC SISTEMA	53
Dragan Ivanović, Branko Milosavljević, Dušan Surla	
ON-LINE UREĐIVANJE DOKUMENATA U SISTEMU ALFRESCO	53
Goran Savić, Goran Sladić, Branko Milosavljević	
RAZVOJ SOFTVERA – KROZ UPOREDNU ANALIZU STANJA I TRENDOVA STANDARDIZACIJE IT	54
Živadin Micić	
DSL ZA DEFINISANJE STATIČKE STRUKTURE POSLOVNIH APLIKACIJA	54
Igor Dejanović, Gordana Milosavljević, Branko Perišić	
MULTI-AGENTNA ARHITEKTURA U MULTIMODALNOM TRANSPORTU	55
Agim Mića, Ibrahim Đurović	

MODELOVANJE POSLOVNIH PROCESA KORIŠĆENJEM BPMN I BPEL JEZIKA	55
Snežana Popović	
INTEGRACIONI SERVIS (IS) – TRANSFORMACIJE TOKA PODATAKA	55
Komlen Lalović, Iva Gruić, Alempije Veljović	
SOA – STRATEŠKI PRISTUP U MODERNIZACIJI VELIKIH IT SISTEMA	56
Uroš Novak, Srđan Atanasijević, Vladan Atanasijević	
SOFTWARE FACTORIES – KORAK KA INDUSTRIJALIZACIJI RAZVOJA SOFTVERA	56
Nikola Petrović	
SERVISNO ORIJENTISANI GEJTVEJ ZA "NASLEDENE" EMBEDDED SISTEME	56
Branislav T. Jevtović, Danilo J. Oklobdžija, Jovan D. Oklobdžija	
PRIMENA STORAGE-A EMC CENTERA U RADU MOBILNOG OPERATERA	57
Srđan Bojičić, Violeta Milosavljević	
MIDDLE TIER STRATIFICATION IN MULTI-TIER CLIENT SERVER MODEL ARCHITECTURE OF WEB PORTAL	57
Jasmina Novaković, Nebojša Bačanin Džakula	
MODEL RAZVOJA SERVISNO ORIJENTISANE ARHITEKTURE U REPUBLIČKOM ZAVODU ZA STATISTIKU SRBIJE	58
Jelena Milojković	
RAZVOJ APLIKACIJA JAVA SMART KARTICA	58
Srđan Petrović, Ana Gobović	

VEŠTAČKA INTELIGENCIJA

(VEŠTAČKA INTELIGENCIJA • RAČUNARSKA SIMULACIJA • EKSPERTNI SISTEMI • SISTEMI ZA PODRŠKU ODLUČIVANJU...)

HEURISTIKE ZA ODREĐIVANJE REČNIH TRANSPORTNIH LINIJA PLOVIDBE KONTENERSKIH BRODOVA	61
Tatjana Davidović, Vladislav Maraš	
DATA MINING MODEL ZA PREDVIĐANJE NIVOVA ZALIHA	61
Enad Stefanović, Božidar Radenković, Dušan Stefanović, Milutin Živulović	
PREGLED SEMANTIC WEB MINING TEHNOLOGIJA	62
Željko Džunić, Goran Kljajić, Milan Simonović	
DIZAJNIRANJE INTELIGENTNOG UPRAVLJANJA MOBILNOG ROBOTA U MATLAB OKRUŽENJU	62
Gyula Mester	
FUZZY SKUPOVI U SISTEMIMA ZA PODRŠKU FINANSIJSKOM ODLUČIVANJU	63
Gordana Radojević, Milija Suknović	
PREGLED REALIZACIJA SOLVERA OGRANIČENJA U JAVA PROGRAMSKOM OKRUŽENJU	63
Miodrag Strak, Mirko Vujošević, Tamara Ognjanović	
ALGORITAM DVOSTEPENE KLASTER ANALIZE U IDENTIFIKACIJI GRUPE KLJENATA BANKE	63
Vladimir Vasić, Dušan Banićević, Marina Vojvodičan	
RAZVOJ SOFTVERA ZA SIMULACIJU GENERALISANOG LOTKA-VOLTERRA MODELA	64
Miroslav Minović, Jelena Minović	
POMOĆ PRI ODLUČIVANJU PRIMENOM OLAP MODELA I POSLOVNE INTELIGENCIJE NA PRIMERU POŠTANSKE APLIKACIJE ZA POŠTU CRNE GORE	64
Tatjana Petrović, Brankica Dragosavljević	
PRETRAŽIVANJE AUDIO BAZE KORIŠĆENJEM WAVELET DESKRIPTORA	64
Nikola Reljin, Nataša Reljin, Goran Zajić, Vladana Đorđević	
KORIŠĆENJE WSMO ZA RAZVOJ SEMANTIČKIH MREŽA SNABDEVANJA	65
Milan Zdravković, Miroslav Trajanović, Nikola Vitković	

OPISIVANJE WEB SAOBRAČAJA PRIMENOM (MULTI)FRAKTALNE ANALIZE.....	66
Nenad Kojić, Irini Reljin, Branimir Reljin	
AGENT RASPLINUTOG (FUZZY) ODLUČIVANJA, ISTRAŽIVAČKA PRIMENA U MEDICINI I MOGUĆE DRUGE PRIMENE.....	66
Dragan Šaletić, Milica Savić	
»PUSH THE BUTTON« – SOFTERSKO REŠENJE ZA UPRAVLJANJE ZALIHAMA	67
Slobodan Antić, Vladimir Škorić, Marko Vujičić	
OLAP ANALIZA USPEHA STUDENATA VOJNE AKADEMIJE VOJSKE SRBIJE.....	67
Ivan Tot	
MODEL INTELIGENTNOG SISTEMA ZA IZBOR ALTERNATIVA NA SLABO STRUKTURIRANIM OBLASTIMA.....	67
Dragiša Stanujkić, Branimir Đorđević, Saša Ivanov	
PRISTUP RAČUNARSKOJ SIMULACIJI SWARMINGA OKLOPNOG BATALJONA	68
Radomir Janković	

RAČUNARSKE MREŽE I TELEKOMUNIKACIJE

IZBOR POLITIKE UNIVERZALNOG SERVISA: USKOPOJASNI I/ILI ŠIROKOPOJASNI SERVIS	71
Nataša Gospić, Dragan Bogojević	
PLANIRANJE SINHRONIZACIONIH MREŽA NA SSU SLOJU	71
Radoslav K. Simić, Tatjana Cvetković	
EVOLUCIJA UPRAVLJANJA RF-SPEKTROM POD UTICAJEM NOVIH IT TEHNOLOGIJA	71
Dušan Jokanović	
MOGUĆNOST POBOLJŠANJA KVALITETA PROTOKA AUDIO/VIDEO MEDIJA PRIMENOM OPTIČKE OBS MREŽE	72
Danka Pevac, Risto Bojović, Ivana Petrović	
UVOĐENJE MULTIKAST SERVISA U AMRES MREŽU	72
Marina Vermezović, Pavle Vuletić	
PROJEKTOVANJE I OPTIMIZACIJA IP/MPLS MREŽE	73
Mirko Matić	
PRIMENA DRS PROTOKOLA RUTIRANJA U ANALIZI FUNKCIONALNE ODRŽIVOSTI TELEKOMUNIKACIONIH MREŽA.....	73
Boban Pavlović, Marinko Smiljanić, Vladan Džulović	
ARHITEKTURA REDUNDANTNOG PROKSI SERVISA NA VIRTUALIZOVANOJ PLATFORMI	73
Ivan Nejgebauer, Milan Kerac, Aleksandar Sudarević, Zoran Vojnović	
EOMPLS KAO TRANSPORTNA ENKAPSULACIJA ZA DISLOCIRANE MREŽE	74
Ivan Nejgebauer, Milan Kerac, Aleksandar Sudarević, Zoran Vojnović	
KARAKTERIZACIJA DIGITALNO MODULISANIH SIGNALA NA BAZI CIKLIČNIH OBELEŽJA.....	74
Desimir Vučić, Miljko Erić, Ivan Pokrajac	
ANALYSIS OF VOICE CALL CONTINUITY SERVICE	74
Ivo Kovačević, Dejan Drajić	
RAZVOJ DVOSMERNOG SMS SISTEMA KAO PODRŠKA INFORMISANJU I TESTIRANJU STUDENATA.....	75
Dejan Blagojević, Zoran Kalinić	
PREGLED LOGOVA, PRAĆENJE I NADZOR SISTEMA PROMOTIVNIH SERVISA MTS-A.....	75
Dejan Beljić, Danijel Lipovac	
HSPA+ NEXT STEP IN WCDMA NETWORKS EVOLUTION	75
Igor Simić	

LINEARIZACIJA DOHERTY POJAČAVAČA	76
Nataša Maleš-Ilić, Aleksandar Atanasković, Bratislav Milovanović	
KORIŠĆENJE I PISANJE XACML POLITIKA ZA KONTROLU PRISTUPA.....	76
Snežana Šučurović	
ODREĐIVANJE GRANICA ZA KOLIČNIK GREŠAKA PO RAMU U GILBERTOVOM MODELU NA OSNOVU KOLIČNIKA GREŠAKA PO BITU	76
Dejan Drajić	
STATISTIČKI MULTIPLESER SA KONTROLOM PRIORITETA ULAZNIH SEKVENCI.....	77
Marija Zajeganović Ivančić, Irini Rejin	
VEROVATNOĆA GREŠKE MRC PRIJEMNIKA ZA BPSK SIGNALE U PRISUSTVU LOG-NORMALNOG I REJLJEVOG FEDINGA.....	77
Petar Nikolić, Zoran Milić, Dragana Krstić, Petar Spalević	
IMPLEMENTACIJA SISTEMA ZA NADGLEDANJE SERVISA U MREŽI TELEKOMA SRBIJE A.D. (MICROMUSE NETCOOL)	77
Darko Ilić, Jelena Leković, Đorđe Radović, Dragan Jeremić	
SERVISI INTELIGENTNE MREŽE U IP TELEFONJI.....	78
Boris Stojanović, Vladislav Grujić	
MODEL PRILAGOĐAVANJA I KORIŠĆENJA NAGIOS OPEN SOURCE SOFTVERA ZA PRAĆENJE RADA I STANJA HOSTOVA U MREŽI UPRAVE ZA TREZOR REPUBLIKE SRBIJE	78
Velda Midanović	
POUZDAN PRENOS PODATAKA U MPLS VPN MREŽI	78
Marinko Smiljanić, Boban Pavlović, Vladan Džulović	
ANALIZA IPv6 PROTOKOLA SA STANOVIŠTA POUZDANOSTI PRENOSA.....	79
Vladan Džulović, Boban Pavlović, Marinko Smiljanić	
KARAKTERISTIKE OPERATIVNIH SISTEMA U BEŽIČNIM SENZORSKIM MREŽAMA	79
Mirko Kosanović, Mile Stojčev	
KARAKTERISTIKE OPTIČKOG SIGNALA I IZVODA SIGNALA NA IZLAZU IZ FSK PRIJEMNIKA ZA BINARNI PRENOS	80
Dragana Pavlović, Mihajlo Stefanović, Ana Matović	
HIJERARHIJSKI KBN-MLP NEURONSKI MODEL CILINDRIČNOG METALNOG REZONATORA OPTEREĆENOG ODIGNUTIM DILEKTRIČNIM SLOJEM	80
Zoran Stanković, Bratislav Milovanović, Nebojša Dončov, Marija Milijić	
AUTOMATIZOVANI SISTEM ZA ETALONIRANJE SENZORA SNAGE U FREKVENCIJSKOM OPSEGU OD 50 MHz DO 26,5 GHz	80
Predrag Rakonjac, Bratislav Milovanović	
PLATFORMA ZA REALIZACIJU SERVISA DODATNE VREDNOSTI ANALIZA KONCEPTA.....	81
Nataši Delić, Branislava Gerić Tarle, Nada Begenišić	

PRIMENJENA INFORMATIKA

(PROIZVODNJA • MAŠINSTVO • ELEKTROTEHNIKA • GRAĐEVINARSTVO • POLJOPRIVREDA...)

METODOLOGIJA I TEHNIKA IZRADE RASPODELE BIRAČKIH ODBORA ZA PREDSEDNIČKE IZBORE REPUBLIKE SRBIJE, 2008.....	85
Jelena Budimir, Kristina Pavlović, Vladimir Šutić	
SISTEM ZA KONTROLU PRISTUPA VOZILA POMOĆU PASIVNIH RFID TAGOVA.....	85
Dragan Jovanović, Goran Tomić, Stevan Stankovski	
SOFTVER SIKUB SISTEMA ZA NADZOR ELEKTRIČNIH BROJILA.....	85
Dejan Kolarević, Marko Bubulj, Slavoljub Mošić, Mirko Markov, Branko Kolašinović, Milan Jovanović	

RAČUNARSKI SISTEM ZA EFIKASNU NASTAVU REALIZOVAN POMOĆU VIRTUALNIH MAŠINA	86
Lehel Nyers	
PRIMENA NUMERIČKIH METODA ZA ODREĐIVANJE NAPONSKO-DEFORMACIONOG STANJA OSLONACA MOTORA	86
Snežana Vrekić	
UTICAJ PROGRAMIRANJA SISTEMA ZA UBRIZGAVANJE GASA NA RAD MOTORA	87
Milan Milovanović, Dragan Begović, Saša Spasojević	
PRIMENA SIMBOLIČKOG PROGRAMIRANJA U RAZVOJU ELASTO-PLASTIČNOG MATERIJALNOG MODELA	87
Vladimir Milovanović, Dragan Čukanović, Miroslav Živković	
METODOLOGIJA ANALIZE INFORMATIČKOG RIZIKA	87
Ivan Vukadinović	
SOFTVERSKI PAKET "SPRING" KAO ALAT ZA DVO I TRODIMENZIONALNO HIDRODINAMIČKO MODELOVANJE	88
Nenad Popović, Ratko Jovičić, Predrag Vukojičić	
TRANSFER FUNKCIJA ZA VIZUELIZACIJU 3D SLIKA TEHNIKOM VOLUME RENDERING	88
Dragana Sandić-Stanković	
ANALIZA TOKA PROIZVODNJE SA PFAST	89
Oliver Ilić, Biljana Jovanović	
PRIPREMA ZAPOSLENIH ZA IMPLEMENTACIJU ERP REŠENJA KORIŠĆENJEM SISTEMA ZA OBAVEŠTAVANJE I EDUKACIJU	89
Vladan Pantović, Marko Savković, Ružica Janjić, Bojana Petković	
MERENJE ZADOVOLJSTVA KORISNIKA INFORMACIONOG SISTEMA	89
Vladimir Peković, Marinko Uzelac	
MULTISENZORSKO SJEDINJAVANJE	90
Boban Bondžulić, Milenko Andrić	
OPTIMIZACIJA PROCESA MERENJA RADONA METODOM KONAČNIH ELEMENTA	90
Vlade Urošević, Dragoslav Nikezić	
PRIMENA 3D ŠTAMPE U PROCESU REVERZNOG INŽENJERINGA	90
Nenad Grujović, Nikola Milivojević, Vladimir Milivojević, Vladimir Dimitrijević Jelena Borota, Đorđe Grujović	
REALIZACIJA KVALITETA SERVISU U WCDMA SISTEMU U ZAVISNOSTI OD REŠENJA U SISTEMU PRENOSA	91
Bojan Savković, Željko Milosavljević	
MATEMATIČKI MODEL OPTIMIZACIJE SADRŽAJA LETEĆEG PEPELA U CEMENTNIM SMEŠAMA	91
Gordana Stefanović, Ljiljana Petković	
PAK-T INTERFEJS ZA SOFTVER GID	91
Dragan Rakić, Aleksandar Nikolić, Dragan Čukanović	
INFORMACIONE TEHNOLOGIJE I ZAHTEVI NAJNOVIJIH STANDARDA SISTEMA MENADŽMENTA	92
Predrag Popović, Ljubiša Kovačević, Jelica Grahovac	
UPRAVLJANJE ELEKTROMAGNETOM ZA KALIBRACIJU MAGNETNIH SENZORA POMOĆU SOFTVERSKOG PAKETA LabVIEW	92
Bojan Jovanović, Marjan Blagojević	
SOFTVER ZA PRORAČUN I MODELIRANJE RADIJALNIH KLIZNIH LEŽAJA	93
Vojkan Milošević, Dragan Milčić, Miroslav Mijajlović	
POTREBA ZA SAVREMENIM METEOROLOŠKIM OSMATRANJEM NA PODRUČJU SKIJAŠKOG CENTRA NA STAROJ PLANINI	93
Milutin Stefanović, Zoran Gavrilović, Mileta Milojević	

MODELIRANJE ODNOSA OTPORA KOTRLJANJA I EKONOMIČNOSTI POTROŠNJE GORIVA KROZ PROGRAMSKI PAKET ADVISOR	94
Milan Đorđević, Saša Jovanović	
PRIKAZ PROBLEMATIKE VERIFIKACIJE SOFTVERA REAL-TIME VAZDUHOPLOVNIH SISTEMA	94
Veselin Gredić	
AUTOMATIZACIJA TROOSNE KOPIR-GLODALICE	95
Saša Jovanović, Zoran Marković, Milan Đorđević, Miroslav Ravlić	
EKSPERIMENTALNA ISPITIVANJA I NUMERIČKA ANALIZA DO SLOMA TAČKASTO ZAVAREN OG NOSAČA ŠKOLJKE AUTOMOBILA	95
Marina Vuković, Miroslav Živković, Vladimir Milovanović	
KONTINUALNO PRAĆENJE PROTOKA ZAPREMINE MATERIJALA NA TRANSPORTNOJ TRACI	96
Snežana Aleksandrović, Mihajlo Jović	
MODELIRANJE ZAPREMINE I IZRAČUNAVANJE PARAMETARA ZA ZASEJAVANJE GRADONOSNIH OBLAKA	96
Dejan Rančić, Vladan Mihajlović, Marko Kovačević, Igor Antolović, Zoran Babić	
NAPREDNE ETHERNET TEHNOLOGIJE U TRANSPORTNIM MREŽAMA	97
Nebojša Pupavac, Isidora Karapandža, Rastko Blagojević	
PROGRAMSKI PAKET KPKV V4.0	97
Miloš M. Marinović, Slavoljub R. Aleksić, Siniša G. Minić	
SISTEM ZA AKVIZICIJU I MERENJE SIGNALA SA ROTIRAJUĆEG OBJEKTA SA OPTIČKIM PRENOSOM I SERIJSKIM RS232 INTERFEJSOM	97
Ljubiša Jovanović	
OBJEKTIVNE MERE ZA PROCENU SJEDINJAVANJA SLIKA	98
Rade Pavlović	

ZAŠTITA PODATAKA I PRAVNI ASPEKTI

UPRAVLJANJE SISTEMOM SIGURNOSTI INFORMACIJA I METODE ZAŠTITA PODATAKA	101
Aleksandra Stefanović, Dragan Gligorijević, Dejan Rančić	
PITANJA SIGURNOSTI U KONCEPTU EDI TEHNOLOGIJA	101
Miloš Petronijević	
PREDNOSTI I MANE RSA I ELGAMAL ALGORITAMA IMPLEMENTIRANIH U E-LEARNING OKRUŽENJU... ..	102
Nadežda Stanarević	
RAZLIČITE ARHITEKTURE VIRTUELNIH PRIVATNIH MREŽA	102
Boriša Jovanović	
JEDAN PRISTUP RELACIONOM ODNOSU E-ENTITETA I E-IDENTITETA	103
Sanja Bauk	
INDEKS AUTORA I KOAUTORA	105

nove tehnologije 3D štampe i osnove procesa reverznog inženjeringa. Posebna pažnja je posvećena sprezi 3D štampe i reverznog inženjeringa, uz prikaz iskustava stečenih u praksi.

This paper is a result of constant use of 3D printer in Centre for information technologies at Faculty of Mechanical Engineering of Kragujevac for rapid prototyping. This paper presents basics of 3D printing technology and basics of reverse engineering process. Special attention is devoted to the relation between 3D printing and reverse engineering processes with representation of experiences gained in practice.

**REALIZACIJA KVALITETA SERVISA U WCDMA SISTEMU
U ZAVISNOSTI OD REŠENJA U SISTEMU PRENOSA
QUALITY OF SERVICE IN WCDMA SYSTEM
WITH RESPECT TO TRANSPORT SYSTEM SOLUTION**

Bojan Savković, Željko Milosavljević
Telenor d.o.o. Beograd

U ovom radu se diskutuju različite tehnike agregacije saobraćaja primenjene u transportnoj mreži WCDMA sistema kompanije Telenor Srbija, uz očuvanje zahtevanog kvaliteta servisa na nivou aplikacije.

This paper presents various traffic aggregation techniques implemented in Telenor Srbija WCDMA system while maintaining requested quality of service on application level.

**MATEMATIČKI MODEL OPTIMIZACIJE SADRŽAJA LETEĆEG PEPELA
U CEMENTNIM SMEŠAMA
MATHEMATICAL MODEL OF THE FLY ASH CONTENT OPTIMISATION
IN THE CEMENT MIXTURES**

Gordana Stefanović, Ljiljana Petković
Mašinski fakultet, Niš

Leteći pepeo (LP) je ekonomična ali efikasna zamena za portland cement koja poboljšava mnoge mehaničke karakteristike betona, pre svega čvrstoću na pritisak i savijanje. U radu je predložen i analiziran matematički model optimizacije procentualnog učešća mase različitih vrsta letećeg pepela u cementnim smešama u zavisnosti od fizičko-hemijskih karakteristika letećeg pepela kod aktiviranih i neaktiviranih smeša. Izračunavanja su izvršena uz pomoć paket-programa *Mathematica 6.0*.

Fly ash is an inexpensive and efficient substitute for portland cement which improves a number of mechanical properties of concrete, such as strength. In this paper we propose and give an analysis of the mathematical model for the optimal percentage of the mass of different types of flying ash in cement depending on their physical and chemical characteristics for activated and nonactivated cement mixtures. Calculations are performed by the use of programming package *Mathematica 6.0*.

**PAK-T INTERFEJS ZA SOFTVER GiD
PAK-T INTERFACE FOR SOFTVER GiD**

Dragan Rakić, Aleksandar Nikolić, Dragan Čukanović
Mašinski fakultet u Kragujevcu

PAK-T interfejs za softver GiD predstavlja korisnički interfejs između programa za pre i post procesiranje – GiD i programa za proračun prenosa toplote PAK-T. U radu su date osnovne smernice za

izradu interfejsa između ova dva softvera. U programu PAK-T je implementiran veći broj različitih tipova konačnih elemenata. Razvojem GiD-PAK-T translatora dobijamo kompletan programski paket za preprocesiranje, analizu i postprocesiranje dobijenih rezultata.

PAK-T interface for software GiD is a user interface between programs for pre and post processing – GiD and program for FE heat transfer analysis PAK-T. Basic instructions for developing the interface between the programs are given in the paper. Several Finite Element types are implemented in this program module. Developing GiD-PAK interface we get a powerful program package for FE heat transfer analysis.

**INFORMACIONE TEHNOLOGIJE I ZAHTEVI
NAJNOVIJIH STANDARDA SISTEMA MENADŽMENTA
INFORMATION TECHNOLOGY AND REQUIREMENTS
OF NEW MANAGEMENT SYSTEMS STANDARDS**

Predrag Popović, Ljubiša Kovačević, Jelica Grahovac
Institut za nuklearne nauke "VINČA", Biro za sertifikaciju

Sve češći uslov za dobijanje posla u oblasti IT usluga je primena standarda u vezi sistema menadžmenta. Dugo godina se u oblasti menadžmenta kvalitetom primenjuje standard ISO 9000 koji se univerzalan tj odnosi se na sve proizvode pa i softver i ostale IT usluge. U poslednje vreme sve više se zahtevaju dva novija standarda - ISO 20000 koji se odnosi na menadžment IT uslugama i/ili standard ISO 27000 koji se odnosi na menadžment sigurnošću informacija. Kako navedeni standardi imaju sličan pristup i čitav niz zajedničkih zahteva, u cilju uštede i novca i vremena, umesto uvođenja pojedinačnih standarda predlaže se uvođenje integrisanog sistema menadžmenta koji objedinjuje zahteve navedenih standarda, kao i zahteve standarda ISO 16085 koji se odnosi na menadžment rizikom. Tako IT organizacija dobija maksimalno efikasan sistem za upravljanje.

Applying of Management System Standards in IT service is more frequently demand for work contracts. In the field of quality management systems, standard ISO 9000 is in usage for a long time. This is an universal standard and is applicable to all products including software and IT services. Last few years, two new standards are included – ISO 20000 for service management specification and ISO 27000 for information security management system. Those news standards have similarity in approach and a lot of common requirements, so instead of solely application of each standard, an integrated approach is suggested, incorporating application of those standards all together with ISO 16085 for risk management, in order to save money and time. This is a way of getting a management system with maximum efficiency.

**UPRAVLJANJE ELEKTROMAGNETOM ZA KALIBRACIJU MAGNETNIH SENZORA
POMOĆU SOFTVERSKOG PAKETA LabVIEW**

**CONTROL OF ELECTROMAGNET FOR MAGNETIC SENSOR CALIBRATION
BY SOFTWARE PACKAGE LabVIEW**

Bojan Jovanović, Marjan Blagojević
"SENTRONIS" A.D. Niš

Upravljanje elektromagnetom izvršeno je u otvorenoj povratnoj petlji. Celim procesom upravlja se pomoću računara, korišćenjem grafički-orijentisanog softverskog paketa LabVIEW. To je ostvareno zahvaljujući tome što znamo prenosnu funkciju elektromagneta (izvršni organ). Prenosna funkcija dobijena je na osnovu krive magnećenja i zadatog zazora između magnetnih polova. Svrha sistema je da na osnovu zadatog magnetnog polja u mT i rastojanja između magnetnih polova (para-

PAK-T INTERFEJS ZA SOFTVER GiD

PAK-T INTERFACE FOR SOFTVER GiD

Dragan Rakić¹, Aleksandar Nikolić¹, Dragan Čukanović¹

¹*Mašinski fakultet u Kragujevcu*

Sadržaj – PAK-T interfejs za softver GiD predstavlja korisnički interfejs između programa za pre i post procesiranje – GiD i programa za proračun prenosa toplote PAK-T. U radu su date osnovne smernice za izradu interfejsa između ova dva softvera. U programu PAK-T je implementiran veći broj različitih tipova konačnih elemenata. Razvojem GiD-PAK-T translatora dobijamo kompletan programski paket za predprocesiranje, analizu i postprocesiranje dobijenih rezultata.

Abstract – PAK-T interface for software GiD is a user interface between programs for pre and post processing – GiD and program for FE heat transfer analysis PAK-T. Basic instructions for developing the interface between the programs are given in the paper. Several Finite Element types are implemented in this program module. Developing GiD-PAK interface we get a powerful program package for FE heat transfer analysis.

1. UVOD

U mašinstvu se sve češće srećemo sa potrebom rešavanja složenih nelinearnih problema iz oblasti čvrstoće konstrukcija, provođenja toplote, mehanike fluida i spregnutih problema. Da bi se navedeni problemi sa uspehom rešavali, u novije vreme, sa razvojem računarske tehnike, razvijen je veći broj numeričkih metoda koje se koriste pri rešavanju navedenih problema. Među numeričkim metodama najbrži razvoj doživela je metoda konačnih elemenata (MKE) i u svetu je razvijen ogroman broj komercijalnih programskih paketa baziranih na MKE. Razvoj programa za rešavanje nelinearnih problema zahteva dosta istraživanja u pogledu razvoja efikasnih metoda koje imaju dobru teorijsku osnovu i pouzdane i efikasne algoritme za numeričko rešavanje.

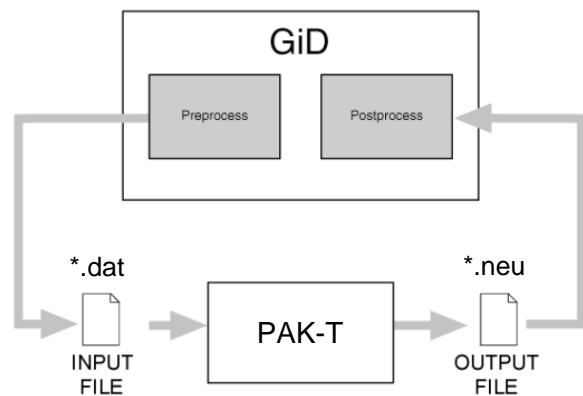
Program PAK-T je razvijen na bazi koncepta radnih vektora, za rešavanje problema linearnog, nelinearnog, stacionarnog i nestacionarnog provođenja toplote sa proizvoljnim graničnim uslovima. Posebni zahtevi za rešavanje navedenih problema javljaju se u oblasti automobilske tehnike, vojnog mašinstva, problema termo i nuklearnih elektrana. Program se može sa uspehom primeniti pri proučavanju prostiranja toplote kroz čvrsta tela. Razvijen je za 1/D, 2/D i 3/D probleme stacionarnog i nestacionarnog provođenja toplote, gde karakteristike materijala (koeficijent provođenja toplote, specifična

toplota, kao i koeficijent prelaza toplote), mogu biti proizvoljne funkcije temperature.

Prilikom izrade interfejsa, koji će u daljem tekstu biti nazvan translator, korišćen je lokalni skript jezik softvera GiD. Programski jezik koji se koristi u fajlovima predstavlja kombinaciju nekoliko programskih jezika tipa Fortran, Pascal, Tcl i C.

2. OPIS PAK-T INTERFEJSA ZA SOFTVER GiD

Šematski prikaz rešavanja problema primenom softvera GiD i PAK-T dat je na slici 1.

Slika 1. Šema funkcionisanja relacije GiD-PAK-T

Prema ovoj šemi vidimo da GiD predstavlja softver za predprocesiranje i postprocesiranje podataka. Posle definisanja geometrije problema, definisanja materijala, graničnih uslova i opterećenja, dobijamo ulazni fajl (input fajl sa ekstenzijom *.dat), koji se prosleđuje solveru PAK-T. Posle proračuna solver nam daje izlazni fajl (*.neu), koji se postprocesira u GiD-u.

Da bi se primenio solver PAK-T na programskoj platformi GiD-a, potrebno je kreirati translator koji će povezati ove dve celine. Posle instaliranja GiD-a, potrebno je u okviru postojećeg direktorijuma *ProblemTypes* kreirati novi direktorijum sa nazivom solvera (PAK). *PAK Problemtype* će se onda naći u GiD meniju. U okviru direktorijuma PAK postavlja se direktorijum *PAK-T.gid*.

Direktorijum *PAK-T.gid* sadrži celokupni translator koji sadrži sledeće fajlove:

Konfiguracioni fajlovi:

- PAK-T.cnd
- PAK-T.mat
- PAK-T.prb

Fajl sa ekstenzijom *.tcl:

- PAK-T.tcl

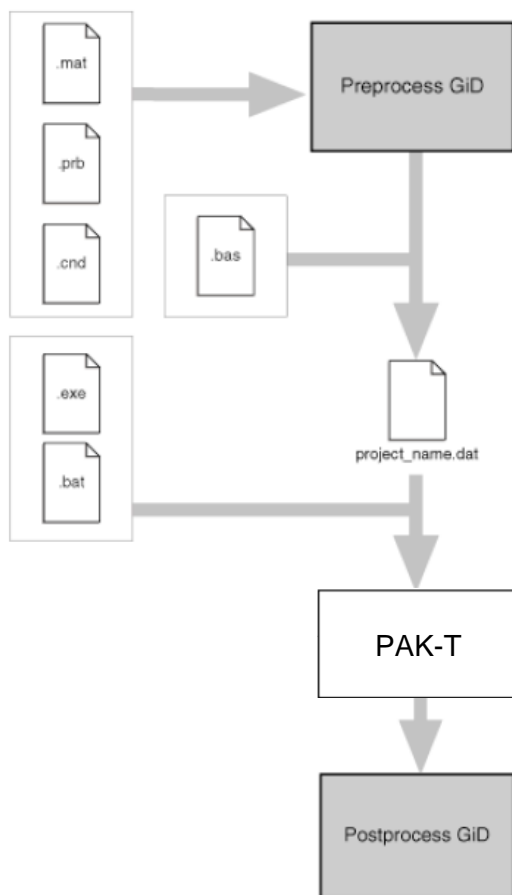
Template fajl:

- PAK-T.bas

Izvršni fajl:

- PAK-T.bat

Povezanost ovih fajlova je prikazana na slici 2.

Slika .2 Funkcionalna povezanost fajlova translatora GiD-PAK-T

4. ANALIZA FAJLOVA INTERFEJSA GiD-PAK-T

Fajl sa ekstenzijom **.cnd* (*condition*) sadrži sve informacije u vezi ograničenja koja mogu da budu zadata različitim entitetima, opterećenja koja su zadata, kao i propisane i početne temperature za termičku analizu.

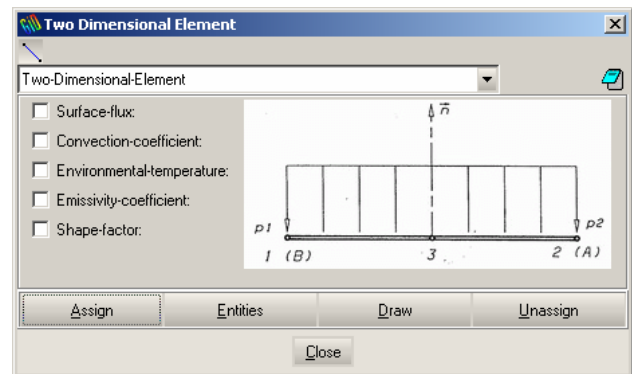
Jedna od bitnih karakteristika *Conditions* fajla je da se mora definisati preko kojih entiteta se zadaju ograničenja

npr. preko tačaka (*over points*), linija (*over lines*), površina (*over surfaces*), zapremina (*over volumes*) ili slojeva (*over layers*), i kako se dodeljuju entitetima npr. čvorovima (*over nodes*), čeonim površinama elemenata (*over face elements*) ili zapreminama elemenata (*over body elements*). U okviru ovog fajla nalaze se tri celine koje su definisane nazivom *BOOK*. To su propisana temperatura (*Prescribed Temperature*), zadavanje ograničenja za dvodimenzionalni element (*Two_Dimensional_Element*) i zadavanje ograničenja za trodimenzionalni element (*Three_Dimensional_Element*). Sledeći programski *code* koji je prikazan u nastavku se odnosi na book *Two_Dimensional_Element*, u kome se zadaju ograničenja za 2D element.

```

BOOK: Two_Dimensional_Element
NUMBER: 3 CONDITION: Two-Dimensional-Element
CONDTYPE: over lines
CONDMESHTYPE: over face elems
QUESTION: Surface-flux:#CB#(1,0)
VALUE: 0
QUESTION: Convection-coefficient:#CB#(1,0)
VALUE: 0
QUESTION: Environmental-temperature:#CB#(1,0)
VALUE: 0
QUESTION: Emissivity-coefficient:#CB#(1,0)
VALUE: 0
QUESTION: Shape-factor:#CB#(1,0)
VALUE: 0
IMAGE: Images/2D_element.gif
END CONDITION
  
```

Prethodni *code* će u grafičkom okruženju GiD-a kreirati prozor kao na slici 3.

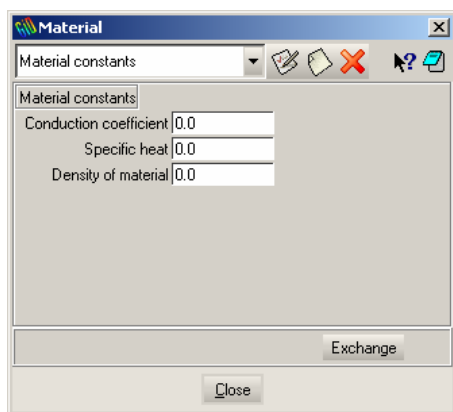

Slika 3. Prozor Two Dimensional Element

Fajl sa ekstenzijom **.mat* (*materials*) sadrži definiciju različitih materijalnih modela (*Material*) sa njihovim osobinama (*Property*). Može se kreirati bezbroj različitih materijala. Pošto ovde rešavamo problem prenosa toplote, u program će biti unete samo materijalne konstante kao što su Koeficijent kondukcije, Specifična toplota i Gustina materijala koje se nalaze u delu *Material*. *Code* u ovom fajlu je podeljen na *book*-ove kao i u prethodnom *PAK-T.cnd* fajlu. Postoje dva *book*-a i to: *Material* i *Property*. *Book Material* ima sledeću strukturu:

BOOK: Material
 NUMBER: 1 MATERIAL: Material_constants
 COMMENT: Material constants
 QUESTION: matID
 VALUE: 01
 STATE: hidden
 QUESTION: Conduction_coefficient
 VALUE: 0.0
 HELP: Conduction coefficient
 QUESTION: Specific_heat
 VALUE: 0.0
 HELP: Specific heat
 QUESTION: Density_of_material
 VALUE: 0.0
 HELP: Density of material
 END MATERIAL

Prikazani deo *code*-a će u grafičkom okruženju GiD-a kreirati prozor kao na slici 4.

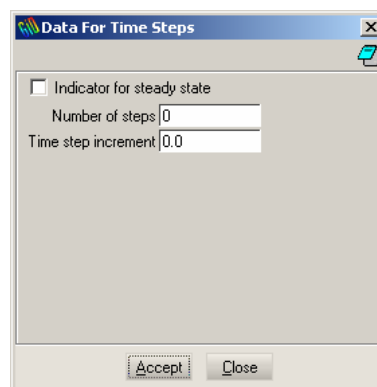

Slika 4. Prozor Material

Fajl *PAK-T.prb* sadrži podatke o vremenskoj funkciji, početnim vrednostima nekih veličina, kao i o podacima vezanim za vremenski korak. Razlikuje se od prethodna dva fajla po tome što ne zavisi od geometrijskih entiteta. Podaci koji se ovde nose potrebni su za podešavanje parametara solvera. Takođe i ovaj fajl je podeljen na više *book*-ova: *Time_Functions*, *Data_About_Initial_Values* i *Data_For_Time_Steps*. Programski *code* celog fajla započinje komandom *PROBLEM DATA* a završava se sa *END PROBLEM DATA*. Zadnji *book* u ovom fajlu *Data_For_Time_Steps*, se koristi za zadavanje parametara za stacionarnu i nestacionarnu analizu problema.

BOOK: Data_For_Time_Steps
 QUESTION: Indicator_for_steady_state#CB#(0,1)
 VALUE: 0
 QUESTION: Number_of_steps
 VALUE: 0
 QUESTION: Time_step_increment
 VALUE: 0.0

Ovaj deo *code*-a u grafičkom okruženju GiD-a kreira prozor kao na slici 5.

Slika 5. Prozor Data For Time Steps

Pošto je u direktorijumu translatora definisan i **.tcl* fajl (*PAK-T.tcl*), u mogućnosti smo da koristimo Tcl skript jezik. On automatizuje bilo koji proces koji se odvija u GiD-u i sa njim mogu biti dodate nove opcije. U njemu je definisan izgled celog interfejsa za PAK-T, što uključuje izgled menija i podmenija koji su kreirani. *PAK-T.tcl* se sastoji od većeg broja procedura koje izvršavaju određene postavke problema. Komentari u ovom fajlu se pišu sa # na početku reda.

Fajl *PAK-T.bas* u okviru *PAK-T.gid* direktorijuma predstavlja glavni deo translatora. Nakon kreiranja mreže, definisanja potrebnih graničnih uslova, materijala, osobina materijala, definisanja početnih vrednosti promenljivih, korisnik treba da kreira input fajl (**.dat*), koji će biti procesiran solverom PAK-T. Ovaj fajl opisuje format i strukturu potrebnih podataka za ulazni fajl za solver PAK-T.

Sve komande u **.bas* fajlu su komande koje počinju karakterom *, a karakterima *# se predstavlja komentar. Komande su podeljene u tri grupe:

- Komande koje vraćaju jednu vrednost. (Ta vrednost može biti celobrojna, realna ili znakovna);
- Komande koje vraćaju više od jedne vrednosti;
- Komande koje kreiraju petlje i uslovne izraze. (Ove komande se ne ispisuju u izlaznom **.dat* fajlu)

PRIMER:

U sledećem primeru je pokazan deo *code*-a koji bi mogao da bude u **.bas* fajlu. Imamo dve komande (**nelem* i **nnode*) koje vraćaju jednu vrednost (ukupan broj elemenata i čvorova u problemu).

```

%% Problem Size %%
Number of Elements & Nodes:
*nelem *nnode

```

Ovaj **.bas* fajl će biti konvertovan u *name_of_project.dat* posredstvom GiD-a. Prethodna komanda u **.bas* fajlu će u izlaznom **.dat* fajlu zapisati sledeće:

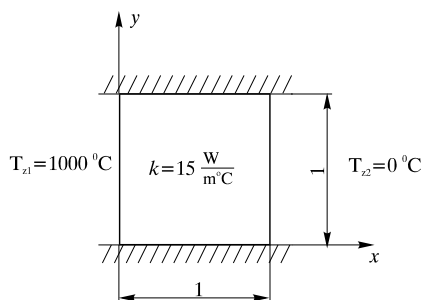
Problem Size
Number of Elements & Nodes:
5379 4678

(5379 je broj elemenata u problemu, a 4678 je broj čvorova)

5. PRIMER REŠENJA KORIŠĆENJEM INTERFEJSA GiD-PAK-T

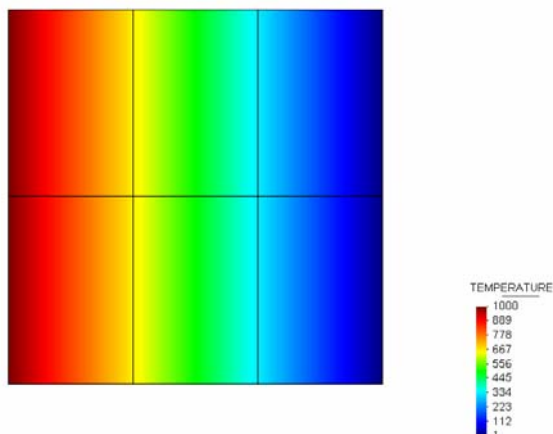
Stacionarno linearno provođenje toplote kroz ploču sa zadatim temperaturama na granici

Posmatra se provođenje toplote kroz ploču duž ose x , izolovane u pravcu y i u pravcu upravnom na ploču. Granični uslovi i geometrija prikazani su na slici 7. Problem je linearan pošto koeficijent provođenja toplote k ne zavisi od temperature. Zadate temperature T_{z1} i T_{z2} su takođe konstantne, pa je problem stacionaran. Na osnovu ovih graničnih uslova sledi da imamo jednoosno provođenje toplote. Ploča je modelirana sa 6 četvoročvornih konačnih elemenata.

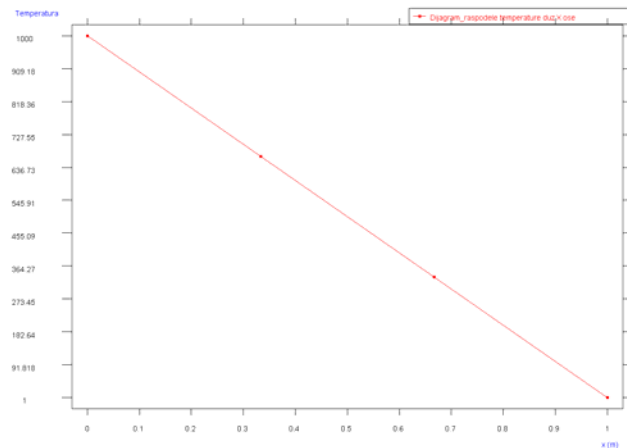
Slika 7. Geometrija i granični uslovi

Pri izradi primera prvo je potrebno pristupiti kreiranju geometrije. Nakon tog koraka potrebno je kreirati mrežu konačnih elemenata, zatim definisati materijale i granične uslove i zadati vremensku funkciju. Nakon završene analize u PAK-T i prelaska u mod za postprocesiranje, dobija se rezultat prikazan na slici 8.

Slika 8. Polje temperature u ploči

Dijagramski prikaz promene temperature po debljini ploče prikazana je na slici 9.

Slika 9. Dijagram raspodele temperature duž X ose

6. ZAKLJUČAK

Interfejs GiD-PAK-T predstavlja sponu između programa za pre i post procesiranje GiD i solvera PAK-T. Izradom ovog interfejsa dobijamo veoma moćan alat za rešavanje problema prenosa toplote. Interfejs je isprogramiran tako da može da se koristi za probleme prenosa toplote koji se rešavaju metodom konačnih elemenata. Predstavlja bazu za dalju nadogradnju i usavršavanje koje može da se sprovede u primeni drugih oblasti u MKE kao što su: geometrija, biomehanika, strujanje fluida i mešavina itd.

LITERATURA

- [1] Ramon Ribó, Miguel de Riera Pasenau, Enrique Escolano, Jorge Suit Pérez Ronda, Abel Coll Sans, **GiD - Reference Manual Version 7**, CIMNE Barcelona, Spain
- [2] Ramon Ribó, Miguel de Riera Pasenau, Enrique Escolano, Jorge Suit Pérez Ronda, Abel Coll Sans, **GiD - User Manual Version 7**, CIMNE Barcelona, Spain
- [3] M.Kojić, R.Slavković, M.Živković, N.Grujović, **PAK-T, Program for FE Heat Transfer Analysis, USERS MANUAL**, Faculty of Mechanical Engineering of Kragujevac - Laboratory for Engineering Software, Kragujevac, 2003, Serbia
- [4] M.Živković, **Rešavanje nelinearnih termomehničkih problema konstrukcija metodom konačnih elemenata**, Magistarski rad, Mašinski fakultet u Kragujevcu, 1989, Srbija
- [5] A.Nikolić, **PAK-T interfejs za softver GiD**, Diplomski rad, Mašinski fakultet u Kragujevcu, 2007, Srbija

Adrese:

Dragan Rakić, dipl.ing.

Mašinski fakultet, Sestre Janjić 6, 34000 Kragujevac

drakic@kg.ac.yu

Aleksandar Nikolić, dipl.ing.

Mašinski fakultet, Sestre Janjić 6, 34000 Kragujevac

acaskate@yahoo.com

Dragan Čukanović, dipl.ing.

Mašinski fakultet, Sestre Janjić 6, 34000 Kragujevac

acaskate@yahoo.com